

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ
2. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในโครงการบำบัดน้ำเสีย ของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับความรู้ในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ
3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ
4. ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ
5. ความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ
6. ทักษะคิดที่มีต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการจำนวน 410 คน โดยสุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ภายใต้การดำเนินงานโครงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเลือกมา 6 เขตจากเขตพื้นที่โครงการทั้งหมด 17 เขต โดยแต่ละเขตจะเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ภายใต้พื้นที่ของแต่ละโครงการ ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเขตพื้นที่ทั้ง 6 เขตจะครอบคลุมทั้งพื้นที่ชั้นนอกและชั้นในของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตบางรัก, พระนคร, ปทุมวัน, ยานนาวา, ห้วยขวาง และราชบุรีบูรณะ โดยที่การเก็บข้อมูลพื้นที่ชั้นนอกได้จัดส่งทางไปรษณีย์ไปถึงองค์กร/สถานประกอบการที่ทำธุรกิจอยู่ในเขตดังกล่าว ส่วนพื้นที่ชั้นในนั้นได้ให้ผู้ช่วยวิจัยรวมทั้งผู้วิจัยเองออกเก็บข้อมูลจากองค์กร/สถานประกอบการในแต่ละเขตพื้นที่ ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์

จากข้อมูลที่ได้มา นำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาโดยจำแนกตามจำนวนและนำเสนอเป็นค่าร้อยละ ตามลักษณะทางประชากรและพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร รวมทั้งหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานข้อที่ 1 ถึง 6 โดยใช้โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูป SPSS for Window

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัย

ส่วนที่ 1. ลักษณะทั่วไปของประชากร

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 410 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนมากมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการแผนก/ฝ่าย ในธุรกิจประเภทโรงงาน อุตสาหกรรม/ธุรกิจก่อสร้าง/งานระบบกับร้านค้าขาย/สำนักงานต่างๆ และเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเป็นองค์กร/สถานประกอบการขนาดเล็กที่มีจำนวนพนักงานต่ำกว่า 50 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะอยู่ในเขตพื้นที่ห้วยขวางเป็นส่วนมาก

ส่วนที่ 2. พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆอยู่ในระดับน้อยมาก โดยมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์, หนังสือพิมพ์, วิทยุ และนิตยสารในระดับปานกลาง และมีการเปิดรับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต ในระดับต่ำ

ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียแบบนานๆ ครั้ง โดยจะมีการเปิดรับข่าวสารจากญาติและบุคคลในครอบครัว, การเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนและการเปิดรับข่าวสารจากพนักงานในที่ทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากบุคคลในวงการธุรกิจ และจากผู้สัมมนาและผู้เข้าร่วมสัมมนาอยู่ในระดับต่ำ

กล่าวโดยสรุป จากพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลนั้น โทรทัศน์ กับญาติและบุคคลในครอบครัว เป็นสื่อที่มีการเปิดรับข่าวสารมากที่สุดของกลุ่มเป้าหมาย แต่อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 3. ความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสีย อยู่ในระดับต่ำ โดยส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องที่ธุรกิจขนาดใหญ่เช่นโรงแรม, สถานอาบอบนวด, คอนโดมิเนียม, ออฟฟิศเทวาเวอร์, โรงพยาบาล, ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ จะต้องติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสียเพื่อให้ได้มาตรฐานก่อนปล่อยน้ำทิ้งมากถึงร้อยละ 88.0 และรู้ว่าการดำเนินงานโครงการบำบัดน้ำเสียที่กำลังก่อสร้างอยู่และมีกรุงเทพมหานครเป็นผู้รับผิดชอบร้อยละ 82.4 และ 61.2 ตามลำดับ ส่วนความรู้ที่ค่อนข้างเกาะกลุ่มกันอยู่จะเป็นเรื่องมีกฎหมายควบคุมและกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสียตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, เรื่องสถานประกอบการรายย่อยที่ไม่ได้มีบ่อบำบัดน้ำเสียจะต้องต่อท่อน้ำทิ้งเชื่อมกับระบบบำบัดน้ำเสียรวมของรัฐ, เรื่องกฎหมายว่าด้วยการกำหนดประเภทของอาคารที่ถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียตามมาตรา 69, เรื่องค่า BOD ที่ใช้วัดคุณภาพน้ำ และเรื่องการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ผลิตน้ำเสียตามขนาดและปริมาณของน้ำเสียที่ปล่อยออกมา ร้อยละ 54.6, 48.2, 47.1, 45.6 และ 41.0 ตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่าเรื่องการจัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสียที่เป็นรัฐวิสาหกิจองค์การใหม่กับเรื่องการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียของรัฐที่จะจัดเก็บรวมกับค่าน้ำประปาโดยคิดตามปริมาณน้ำที่ใช้ใช้นั้น กลุ่มเป้าหมายซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจ/เจ้าของสถานประกอบการที่อยู่ในวงการธุรกิจก่อสร้าง, งานระบบ หรือแม้แต่ผู้ที่ประกอบโรงงานอุตสาหกรรมเอง ก็ยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้น้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 26.3 และ 25.1 กล่าวโดยสรุป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 37.8 และมีความรู้ในระดับปานกลางร้อยละ 29.3 ส่วนคนที่มึระดับความรู้สูงจะมีจำนวนน้อยที่สุดที่ร้อยละ 25.6

ส่วนที่ 4. ทศนคติต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีและเห็นด้วยอย่างยิ่งกับสภาพปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นในขณะนี้ว่าอยู่ในขั้นที่รุนแรงและทุกคนจะต้องร่วมมือกันแก้ไขทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการไม่ปล่อยสิ่งปฏิกูลและสารเคมีต่างๆ ลงในแหล่งน้ำ ซึ่งในภาคเอกชนนั้นเจ้าของธุรกิจ/สถานประกอบการเองก็ควรติดตั้งถังดักไขมันหรือเครื่องบำบัดน้ำเสีย ส่วนในการดำเนินโครงการของภาครัฐก็ควรจะมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินการให้ทราบโดยทั่วกัน และในกรณีผู้ที่ผลิตน้ำเสียออกมามากก็ควรจะเป็นผู้จ่ายค่าบริการในการบำบัดน้ำเสียมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยสื่อมวลชนและสื่อบุคคลเข้ามาเน้นการประชาสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการบำบัดน้ำเสียให้เข้าถึงธุรกิจต่างๆ ให้มากกว่านี้ แต่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้เชื่อว่าเป็นเพราะสื่อมวลชนเองก็ยังให้ความสนใจและยังเผยแพร่ข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียน้อยอยู่ นอกจากนี้ยังเห็นด้วยกับมาตรการที่จะกำหนดบทลงโทษผู้ที่ปล่อยน้ำเสียออกมาเกินมาตรฐานที่กำหนด โดยให้ภาครัฐเข้ามาควบคุมและลงโทษให้รุนแรงกว่าที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งผลจากการสำรวจทัศนคติในประเด็นดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อที่ใกล้เคียงกันมาก

ซึ่งกล่าวโดยสรุป ได้ผลออกมาเป็นระดับทัศนคติเชิงบวกร้อยละ 56.0 และระดับทัศนคติเชิงบวกมากร้อยละ 37.8 โดยมีระดับทัศนคติเชิงลบร้อยละ 0.2 เท่านั้น

ส่วนที่ 5. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหารธุรกิจ/เจ้าของสถานประกอบการยังให้ความร่วมมือหรืออยู่ในระดับของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียนั้นค่อนข้างน้อย ซึ่งจะเป็นการให้ความร่วมมือในกรณีที่หากรัฐได้กำหนดและประกาศเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียขึ้นมาก็ยินดีที่จะจ่าย และในขณะเดียวกันก็ได้ติดตั้งเครื่องดักไขมันหรือมีบ่อบำบัดน้ำเสียในโรงงานบ้างแล้ว และหากหน่วยงานของรัฐขอความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินการก่อสร้างโครงการบำบัดน้ำเสียก็ยินดีที่จะให้ความร่วมมือ โดยมีบางองค์กรก็ได้ให้การสนับสนุนไปยังโครงการรณรงค์หรือกิจกรรมเพื่อสาธารณชนต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสียอยู่แล้ว เช่น โครงการรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็ได้เผยแพร่ให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสียให้ผู้บริหารอื่นๆ และพนักงานในองค์กรได้รับทราบด้วย แต่โดยรวมแล้วเป็นการมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 48.6 ส่วนระดับผู้ที่ให้ความร่วมมือหรือมีส่วนร่วมมากที่สุดมีเพียงร้อยละ 0.7

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

ในพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทั้งจากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ตนั้น ทุกสื่อจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสียในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลนั้น พบว่า มีการเปิดรับข่าวสารทั้งจากบุคคลในวงการธุรกิจ, เพื่อน, พนักงานในที่ทำงาน, ผู้สัมมนาและผู้เข้าร่วมรวมทั้งญาติและบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสียในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย ของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียจากสื่อมวลชนทั้งโทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์, นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต รวมทั้งพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลทั้งบุคคลในวงการธุรกิจ, เพื่อน, พนักงานในที่ทำงาน, ผู้สัมมนาและผู้เข้าร่วม รวมทั้งญาติและบุคคลในครอบครัว สรุปได้ว่า สื่อมวลชนและสื่อบุคคลเหล่านี้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานที่ 3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย ของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียจากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์, นิตยสาร, อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่หนังสือพิมพ์และนิตยสารมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ส่วนโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ส่วนพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาหน้าเสีจากสื่อบุคคล ได้แก่บุคคลในวงกาธุรกิจ, เพื่อน, พนักงานในที่ทำงาน, ผู้สัมมนาและผู้เข้าร่วม รวมทั้งญาติและบุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสี ในโครงการบำบัดน้ำเสี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ความสัมพันธ์ของสื่อบุคคลทั้งหมดจะอยู่ในระดับปานกลาง

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาหน้าเสีทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสี ในโครงการบำบัดน้ำเสี ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4. ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีในโครงการบำบัดน้ำเสีของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีในโครงการบำบัดน้ำเสี จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

สมมติฐานที่ 5. ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีในโครงการบำบัดน้ำเสีของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีในโครงการบำบัดน้ำเสี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

สมมติฐานที่ 6. ทัศนคติในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีในโครงการบำบัดน้ำเสีของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

ทัศนคติในการแก้ไขปัญหาน้ำเสี ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีในโครงการบำบัดน้ำเสี จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานที่ 1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาหน้าเสียมมีความสัมพันธ์กับความรู้อันตรายเรื่องปัญหาหน้าเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการในเรื่องใด ๆ ก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตหรือดำเนินธุรกิจของตน และการเปิดรับข่าวสารเหล่านี้จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อต้องมีการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจใดๆ ของผู้ประกอบการเอง โดยมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ในการรับรู้ข่าวสารของผู้บริหารธุรกิจเองเป็นตัวกำหนด ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ของการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดต่อธุรกิจของตน ซึ่งจากธุรกิจที่หลากหลายประเภทหรือจากองค์กร/สถานประกอบการที่มีขนาดที่แตกต่างกัน การเลือกที่จะรับรู้ข่าวสารจะขึ้นอยู่กับขอบเขต ความรับผิดชอบในอำนาจหน้าที่ ที่บรรดานักธุรกิจเหล่านั้นต้องบริหารงานอยู่ จึงมีการเลือกรับจากสื่อหลายประเภทเพื่อที่จะทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารไปพัฒนาองค์กรหรือสถานประกอบการให้มากที่สุด ดังนั้นนักธุรกิจส่วนมากจึงให้ความสนใจในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อที่ต่างกัน โดยเฉพาะการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ และวัตถุประสงค์หรือความตั้งใจในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน (Klapper : 1990) ไม่ว่าจะเป็นการเลือกรับหรือการเลือกใช้ (Selective Exposure) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) การเลือกรับรู้และตีความหมายตามความเข้าใจของตน จากประสบการณ์ ความเชื่อ (Selective Perception and Selective Interpretation) และการเลือกจดจำ (Selective Retention) เพื่อนำข่าวสารที่ตนเลือกที่จะเปิดรับนั้นมาใช้ประโยชน์ต่อธุรกิจของตนให้มากที่สุด

จากผลการวิจัยพบว่า ในพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาหน้าเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการที่เปิดรับจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลนั้น สื่อทุกประเภทของสื่อมวลชน (โทรทัศน์ วิทยุหนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต) และสื่อบุคคลทั้งในวงการธุรกิจ เพื่อนพนักงานในที่ทำงาน ผู้สัมมนาและผู้เข้าร่วม รวมทั้งญาติและบุคคลในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องปัญหาหน้าเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสียในระดับต่ำ นั้นหมายถึงว่า เมื่อกลุ่มเป้าหมายมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาหน้าเสียมากขึ้น ก็ย่อมจะมีความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียมากขึ้นด้วย หากแต่ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย เป็นความรู้ใหม่และเป็นนวัตกรรมโครงการใหม่ที่ทางกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร การเปิดรับข่าวสารในด้านนี้จึงมีการเปิดรับข่าวสารในระดับต่ำหรืออย่างน้อย ซึ่งจะเห็นได้จากผลของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้บริหารธุรกิจ/เจ้าของสถานประกอบการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาหน้าเสียมากที่สุด เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมสูงสุดเมื่อเทียบกับสื่ออื่น เนื่องจากได้เห็นทั้งภาพและได้ยินเสียงพร้อมกัน สามารถถ่ายทอดความรู้และเหตุการณ์ให้ผู้รับชมได้รับข่าวสารได้อย่างทั่วถึง

เสมือนหนึ่งร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย ดังที่ ฮีนิชและคณะกล่าวไว้ (Heinich and others : 1982) หากแต่ค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารเรื่องน้ำเสียอยู่ที่ 2.71 เท่านั้น

ในด้านสื่อบุคคลกลับพบว่า การพบปะพูดคุยกับญาติและบุคคลในครอบครัวนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสื่อบุคคลอื่น แต่ก็ยังเป็นการเปิดรับข่าวสารที่อยู่ในระดับต่ำ ดูจากค่าเฉลี่ยที่ได้เพียง 2.35 ทั้งนี้เนื่องจากเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดที่สุดในชีวิตประจำวันและการพูดคุยในปัญหาเหล่านี้จะไม่มีผลเสียหรือผลกระทบในเชิงธุรกิจ ซึ่งหากเป็นสื่อบุคคลอื่นๆ ผู้บริหารธุรกิจย่อมต้องมีความรู้ในข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียมากพอที่จะนำไปแลกเปลี่ยนข่าวสารในวงกว้างออกไปได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในวงการธุรกิจ, เพื่อน, พนักงานในที่ทำงานหรือจากผู้ที่เข้าร่วมสัมมนา นั้นจึงแสดงให้เห็นว่า หากในอนาคตอันใกล้นี้ เมื่อโครงการบำบัดน้ำเสียดำเนินการแล้วเสร็จและเริ่มใช้แล้ว ผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการทุกคนน่าจะต้องการเปิดรับข่าวสารเพิ่มมากขึ้นด้วย และความรู้เรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียก็จะนำมาใช้มากขึ้นด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการวิจัยในหลายๆ เรื่องด้วยกัน เช่น การวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครของสุภาวิณี จุตระกุล (2537) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ มีความสัมพันธ์กับความรู้ โดยที่สื่อมวลชนที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการทิ้งขยะแยกประเภท เพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มากที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์ และสื่อบุคคลคือ บุคคลในครอบครัว แต่อยู่ในระดับต่ำหรือน้อยมาก และจากผลการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโครงการ "รักเจ้าพระยากับตาวีเศษ" ของประชาชนในกรุงเทพมหานครของนฤมล โรหิตจันทร์ (2534) พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับโครงการ "รักเจ้าพระยากับตาวีเศษ" เพราะเมื่อเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์มาก ก็จะได้รับข่าวสารข้อมูลในเรื่องแนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำเจ้าพระยาในรูปแบบต่างๆ อันเป็นความรู้เกี่ยวกับโครงการนี้มากขึ้นด้วย

สมมติฐานที่ 2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับ ทักษะคิดต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ เพราะทัศนคติเป็นเรื่องของระดับความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งของบุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใดๆ ในทางที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมตามแนวคิดนั้น ดังที่แมคกายร์ (W.J. McGuire : 1968) ระบุว่าขบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมี 5 ขั้นตอน คือ การใส่ใจ (Attention) ความเข้าใจ (Comprehension) การยอมรับ (Yielding) การเก็บเอาไว้ (Retention) และการกระทำ (Action) ซึ่ง

ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของหลายตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ แหล่ง (source) ของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อาจจะเป็นจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจใดๆ ก็ตามที่มีลักษณะที่แตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น ความเป็นที่ดึงดูดสนใจ ความคุ้นเคย เนื้อหาของข่าวสาร วิธีการส่งข่าวสาร ระบบสังคม ฯลฯ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้การเปิดรับข้อมูลข่าวสารนั้นๆ สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้

หากจากผลการวิจัยในครั้งนี พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย สาเหตุที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 นั้น น่าจะเป็นเพราะว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลที่ได้นั้นอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่น่าสนใจของการเผยแพร่ข่าวสารในการนำเสนอเนื้อหาสาระ ให้ดึงดูดใจ หรือเกิดจากการขาดความกระตือรือร้นของผู้รับสารเองก็ได้ โดยเฉพาะจากในองค์กรที่มีผู้บริหารหลายระดับซึ่งมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในธุรกิจและสถานประกอบการไม่เหมือนกัน อีกทั้งยังมีธุรกิจที่แตกต่างกันหลายประเภทย่อมทำให้ผู้ที่ไม่อยู่ในธุรกิจที่ต้องมีผลกระทบต่อการดำเนินโครงการบำบัดน้ำเสีย ก็ไม่เกิดความต้องการที่จะรับรู้และติดตามในเรื่องข่าวสารการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งผู้บริหารธุรกิจ/เจ้าของสถานประกอบการเองที่อาจจะไม่มีเวลาในการเปิดรับข่าวสารในด้านนี้เลย หรือมีการมอบหมายให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรองลงไปดำเนินการแทน การรับข่าวสารจึงขาดความต่อเนื่อง อาจหล่อหลอมทัศนคติ จึงทำให้ทัศนคติที่เหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสียนั้นไม่ได้สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโดยตรง หากแต่เป็นทัศนคติที่เกิดจากความตระหนัก (awareness) ความเข้าใจถึงสภาพปัญหาน้ำเสียที่พบเห็นได้ทั่วไปในขณะนี้ ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้บริหารระดับสูงต่อปัญหาและนโยบายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ของ ปรีชา อุปโยคินและคณะ ซึ่งพบว่า ผู้บริหารระดับสูงส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทย โดยเห็นว่าปัญหาด้านมลพิษเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดโดยมีสาเหตุมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมโดยขาดการวางแผนอย่างรัดกุม แต่ทัศนคติของผู้บริหารระดับสูงไม่สัมพันธ์กับปัจจัยด้านภูมิหลังเช่น ประเภทของผู้บริหาร การศึกษา การติดตามเหตุการณ์และข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งคาดว่าเป็นเพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาพื่นๆ ที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นปัญหาของสังคมปัจจุบันก็เป็นได้ นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยเรื่องการศึกษาผลของสื่อมวลชนในการพัฒนาจิตสำนึกของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางน้ำ ของวรรณิ จงศักดิ์สวัสดิ์ (2536) พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านปัญหามลพิษทางน้ำจากสื่อมวลชนทั้งจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์จะเป็นแบบนานๆ ครั้ง และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับจิตสำนึกและความรับผิดชอบสูงต่อปัญหามลพิษทางน้ำ แต่ผลที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารด้านปัญหามลพิษทางน้ำไม่มีความสัมพันธ์กับระดับจิตสำนึกต่อปัญหามลพิษทางน้ำ รวมทั้งไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ในสถานการณ์ของปัญหา

สมมติฐานที่ 3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย ของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียจากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์, นิตยสาร, อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสีย นั่นคือ หากมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมากก็จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียมากด้วย โดยที่การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์และนิตยสารมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ซึ่งข่าวสารและข้อมูลที่ได้จากสองสื่อนี้ จะให้ความรู้ที่ชัดเจน และเข้าใจได้มาก มีรายละเอียดมาก และมีการนำเสนออย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนมากกว่า เช่น หนังสือพิมพ์ก็จะมีคอลัมน์หรือบทความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือข่าวการดำเนินการของกรุงเทพมหานครให้เห็นอยู่เสมอ ส่วนนิตยสารหากเป็นผู้ที่อยู่ในวงการอุตสาหกรรมหรือธุรกิจก่อสร้าง/งานระบบ ก็ยังมีนิตยสารประเภทนี้นำเสนอรูปแบบของการดำเนินการ หรือแนวทางการพัฒนาการบำบัดน้ำเสีย มาเสนอให้เห็นอย่างชัดเจน ส่วนโทรทัศน์ วิทยุ และ อินเทอร์เน็ตนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ เพราะว่าการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนด้านโทรทัศน์และวิทยุมีความหลากหลายส่วนใหญ่จะเน้นไปในด้านบันเทิง กีฬา ฯลฯ หากแต่รายการเพื่อสิ่งแวดล้อมจะมีเป็นรูปแบบโดยรวม ซึ่งการแก้ไขปัญหาน้ำเสียก็เป็นหนึ่งในรายการที่มีการนำเสนออยู่บ่อยครั้ง แต่อาจจะเป็นในช่วงเวลาที่ไม่ว่างคดคล้องกับเวลาของผู้บริหารธุรกิจหรือเจ้าของสถานประกอบการที่จะได้รับข่าวสารนั้น ส่วนในเครือข่ายของอินเทอร์เน็ต ก็จะมีเฉพาะในเรื่องของน้ำเสียโดยตรง ความน่าสนใจในการที่จะเข้าไปสู่เครือข่ายนั้นจะน้อยมาก เพราะหากไม่ใช่บุคคลในวงการที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสียแล้ว โอกาสที่จะติดต่อในเรื่องนี้ก็จะยิ่งน้อย ดังนั้น จึงทำให้ระดับการรับข่าวสารต่ำ ซึ่ง สุจินต์ พนาบุคฉกุล (2536) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ออกไปให้ถึงผู้บริหารธุรกิจที่ประกอบธุรกิจทางด้านอุตสาหกรรมว่าควรจะมีการใช้สื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในรูปแบบต่างๆ เช่น ผู้ประกอบการที่มีการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียที่มีมาตรฐานใช้ได้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นควรจะได้รับยกย่องเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม โดยที่รัฐจะมีการประเมินผลวิธีการบำบัดต่างๆ ตามมาตรฐาน เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและไม่ปล่อยให้ผู้ประกอบการถูกหลอกให้ใช้ระบบบำบัดที่ไม่ได้ผล รวมทั้งมีการเผยแพร่ส่งเสริมงานวิจัยทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมในอันที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการเปิดรับ ข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ของไพลิน ศศิธนาแก้ว (2537) ที่พบว่า ระดับการเปิดรับข่าวสาร สิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องปัญหาน้ำเสียจากสื่อบุคคล ได้แก่บุคคลในวงการธุรกิจ, เพื่อน, พนักงานในที่ทำงาน, ผู้สัมมนาและผู้เข้าร่วม รวมทั้งญาติและบุคคลในครอบครัว มี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสีย โดยที่ความสัมพันธ์ของสื่อบุคคลทั้งหมดจะอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นไปตามสมมติฐานที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับที่ โรเจอร์ และ ชูเมกเกอร์ (Roger and Shoemaker) อธิบายว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลโดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้แพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการรับสาร ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท (เสถียร เขยประทับ, 2525) คือ การติดต่อโดยตรงเช่นกับบุคคลในวงการธุรกิจ หรือติดต่อโดยกลุ่มเช่นการประชุมสัมมนาในหัวข้อเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสีย หรือหัวข้อภายใต้การดำเนินการของโครงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งหากผู้ที่จัดการสัมมนาเป็นบุคคลหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว ย่อมจะทำให้การเปิดรับข่าวสารของผู้บริหารและเจ้าของสถานประกอบการได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบและหาทางวางมาตรการในการดำเนินการติดตั้งหรือจัดการกับระบบบำบัดน้ำเสียในสถานประกอบการของตนให้ถูกต้อง การมีส่วนร่วมที่เกิดจากการเปิดรับข่าวสารที่ได้จากเผยแพร่ของภาครัฐหรือหน่วยงานที่ดูแลโดยตรง ย่อมนำมาซึ่งการดำเนินการที่เป็นไปตามมาตรการ, กฎหมายหรือนโยบายที่วางเอาไว้ การควบคุมดูแลงานแก้ไขปัญหาน้ำเสียก็ย่อมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ ควรจะใช้สื่อบุคคลในการฝึกอบรมบุคคลากรให้มีขีดความสามารถในการดูระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อสร้างผู้ชำนาญการให้มากขึ้นในการบำบัดน้ำเสีย และควรจะมีบทลงโทษผู้ละเลยหรือไม่ให้ความร่วมมือ โดยแจ้งให้ทราบตามความเหมาะสมของโทษที่จะเกิดขึ้น ซึ่งในภาระหน้าที่เหล่านี้ รัฐควรจะต้องเป็นผู้ที่นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ที่เป็นประโยชน์เหล่านี้ผ่านไปยังสื่อมวลชนและสื่อบุคคลให้ช่วยกันเผยแพร่ข่าวสารให้ถึงผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ใช้สื่อบุคคลจากกรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานเอกชนที่มีการดำเนินการจัดการสัมมนาภายใต้แนวทางและนโยบายของการแก้ไขปัญหา น้ำเสีย ซึ่งได้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ดังที่ บลูมเมอร์ (Blumer : 1969) กล่าวไว้ว่า “สังคมมนุษย์ประกอบด้วยกลุ่มที่ต่างชนิดกัน ส่วนใหญ่ชีวิตที่ร่วมกันอยู่ทั้งหมดจะประกอบกันเป็นแบบแผนปฏิบัติและมีพฤติกรรมร่วมกันของกลุ่ม เมื่อกลุ่มมีความสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมี ความสนใจในทางนั้นด้วย” หากผู้บริหารได้ทราบข้อมูลข่าวสารของโครงการที่ดำเนินอยู่ในแต่ละเขต อีกทั้งการขอความร่วมมือจากรัฐบาล ซึ่งหากโครงการบำบัดน้ำเสียเริ่มประกาศใช้แล้วเมื่อใด นั่นก็ย่อมหมายถึงผู้บริหารธุรกิจ/เจ้าของสถานประกอบการทุกประเภทจะต้องมีการดำเนินการกับองค์กรธุรกิจของตนให้เป็นไปตามแนวทางและนโยบายของการแก้ไขปัญหา น้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งถือเป็นทิศทางที่ดีของการมีส่วนร่วมในสังคม

สมมติฐานที่ 4. ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหา น้ำเสียมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการแก้ไขปัญหา น้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 เนื่องจากความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียนั้น เป็นความรู้ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อยู่ในวงการธุรกิจที่เกี่ยวข้องเท่านั้น เพราะผลจากการสำรวจข้อมูลที่ได้มา พบว่า หากผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการที่ทำธุรกิจด้านอื่นๆ อยู่ เช่น ประกันชีวิต, ธนาคาร, นำเข้าหรือส่งออก ฯลฯ จะให้ความสนใจน้อยมากหรือมีการติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานของโครงการบำบัดน้ำเสียในระดับต่ำ ดังนั้นเมื่อไม่มีการติดตามหรือเปิดรับข่าวสารในเรื่องนี้ ก็แทบจะไม่มีความรู้ในเรื่องของแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสียเลย อีกทั้งความรู้ที่ชีวิตจากกลุ่มเป้าหมายนี้ส่วนใหญ่จะมุ่งไปยังความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสียในการดำเนินงานโครงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งครอบคลุมไปถึงแนวทาง นโยบาย และมาตรการของภาครัฐที่นับว่าเป็นความรู้ใหม่ ซึ่งรัฐบาลเองก็ยังให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนี้น้อย สังเกตได้จากระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับเป็นผู้จัดการฝ่าย/แผนก หรือกระทั่งผู้อำนวยการ หรือประธานกรรมการของธุรกิจและสถานประกอบการ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 37.8 เท่านั้น และระดับ ทัศนคติที่วัดได้จากผลการวิจัยจะอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 40.1

จากการที่ออกเก็บข้อมูลพบว่า ผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการส่วนมากจะมีทัศนคติที่ค่อนข้างเห็นด้วยกับแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำเสียนั้น เพราะทุกคนต่างก็ทราบปัญหากันดีอยู่แล้วว่า ในปัจจุบันนี้สภาพวิกฤตของน้ำเน่าเสียในกรุงเทพมหานครนี้รุนแรงเพียงใด โดยกลุ่มเป้าหมายส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งในการที่จะมีหน่วยงานใดๆ ไม่ว่าจะจากภาครัฐหรือเอกชนเข้ามาดำเนินการแก้ไขในเรื่องปัญหาน้ำเสียเหล่านี้ และเห็นด้วยที่ว่าผู้สร้างมลภาวะให้เกิดน้ำเสียมากก็ควรจะเป็นผู้จ่ายค่าบริการในการบำบัดน้ำเสียมากขึ้นด้วย ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ทำให้เห็นว่าผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการส่วนใหญ่ มีความพร้อมที่จะนำไปสู่พฤติกรรมในการปฏิบัติตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย หากแต่ดูเหมือนกับว่าผู้บริหารเอกชนและเจ้าของสถานประกอบการต่างก็พากันคิดและเชื่อว่า สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะรับภาระไปดำเนินการในการเร่งแก้ไขปัญหาน้ำเสียต่อไป ทัศนคติที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้สัมพันธ์กับความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่นอีกหลายอย่างที่จะมีผลต่อทัศนคติที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ความรู้เป็นสิ่งที่เสริมสร้างเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ แต่ในขณะเดียวกันทัศนคติก็เป็นเรื่องของความคิดและความรู้สึกต่อวัตถุ สิ่งแวดล้อม หรือคนรอบข้าง โดยทัศนคติมีรากฐานมาจากความเชื่อและเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า ที่อาจส่งถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ หรือเรียกได้ว่าทัศนคติเป็นพรมแดนที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้กับพฤติกรรม (สุพงษ์ โสธนะเสถียร : 2533) ด้วยเหตุนี้ ความสามารถทางสติปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา การประกอบอาชีพ แม้กระทั่งอายุหรือปัจจัยอื่นๆ ในสังคมแต่ละยุคย่อมเป็นสิ่งที่เข้าไปมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้เช่นเดียวกัน

โดยจะเห็นได้จากผลการวิจัยในต่างประเทศที่แสดงให้เห็นว่าทัศนคติที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากความรู้นั้น หากแต่ยังมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังที่ โลเวล (Lowell : 1974) ได้ศึกษาทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมในกลุ่มประเทศที่มีวัฒนธรรมประเพณีและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่าง ผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมีแนวโน้มที่จะรับผิดชอบต่อสังคมสูง และตั้งใจยอมรับอำนาจหน้าที่มากกว่ากลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นตัวแปรสำคัญในการพิจารณาทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือจากที่ ริชมอนด์ (Reichmond : 1977) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ และทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ม.5 ในอังกฤษ พบว่า นักเรียนมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก่อนข้างต่ำ แต่เข้าใจและมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกว้างขวางพอสมควร โดยที่นักเรียนมีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมไปในทางบวก แต่ถ้ามีเรื่องความรับผิดชอบหรือเสียสละมาเป็นภาระด้วยก็จะเป็นไปในทางลบ

ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้จึงพบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กันกับทัศนคติในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งสอดคล้องกับจากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ของศศิวิมล ปาลศรี (2538) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด

สมมติฐานที่ 5. ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียมีความสัมพันธ์เชิงบวกและสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 ซึ่งหมายถึงผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการที่มีความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียมาก ก็จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียมากขึ้นด้วย แต่จากการที่โครงการบำบัดน้ำเสียเป็นโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคที่ดำเนินการโดยรัฐบาลนั้น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของการดำเนินโครงการไปยังกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการได้ จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและจำเป็นต้องใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะนำความรู้ที่ต้องการเผยแพร่ไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง อันจะนำมาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ และเกิดพฤติกรรมในการปฏิบัติตามกฎหมายหรือมาตรการนั้นได้อย่างถูกต้องด้วย ดังนั้น จากระดับความรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่ได้จากการวิจัยในเรื่องนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ หากแต่พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้ในเรื่องปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย (ตามสมมติฐานที่ 1) ย่อมทำให้การนำเสนอ

ข่าวสาร ความรู้ ที่สำคัญและจำเป็นต่างๆ ในโครงการ สามารถเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้หากมีการวางแผนในการใช้สื่อต่างๆ ให้มีการนำเสนอและเผยแพร่ให้มากขึ้น ให้ผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการมีความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการดำเนินโครงการแล้ว การมีส่วนร่วมในโครงการก็จะเกิดมากขึ้นด้วย

เนื่องจากความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของมาตรการ ข้อบังคับ กฎระเบียบและหลักการปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจในแต่ละประเภทที่ว่าด้วยกฎหมายควบคุมและกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสียตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และแนวนโยบายของการดำเนินการของกรุงเทพมหานครในการดำเนินการโครงการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งรวมถึงการเร่งจัดทำแผนหลักบำบัดน้ำเสียและการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียโดยพิจารณาความเหมาะสมการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียเพื่อคืนทุนตามหลักการที่ว่า ผู้ใดก่อให้เกิดมลภาวะ ผู้นั้นต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการบำบัดมลภาวะนั้น (Polluter - Pays - Principle) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและกำหนดแนวทางการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสม โดยเน้นที่การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียในอัตราที่เหมาะสมและสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในการจัดการน้ำเสีย ทางกรุงเทพมหานครได้มีการศึกษาถึงแนวทางในการจัดเก็บและได้วางแผนในการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องนี้ไปสู่ประชาชน โดยมีการจัดทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) ขึ้นในบางเขตพื้นที่ตัวอย่างก่อนเพื่อเป็นการให้ความรู้ไปพร้อมกับสอบถามความคิดเห็นในแนวทางที่จะดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าว ภายหลังจากที่โครงการบำบัดน้ำเสียได้ก่อสร้างและเริ่มมีการดำเนินการ (operate) แล้ว จึงเป็นไปได้ว่าแนวโน้มในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียของธุรกิจทุกประเภท รวมทั้งประชาชนโดยทั่วไปเองย่อมจะมีทิศทางไปในแนวเดียวกัน

ดังนั้นหากผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการทุกๆ ประเภท ควรมีการติดตามข้อมูลความรู้ทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมากขึ้น แน่หน่อนว่าการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสีย ก็ย่อมจะมีแนวโน้มที่สูงมากขึ้นด้วย เพราะจากผลการวิจัยที่ได้ กลุ่มเป้าหมายเองก็มีทัศนคติที่เห็นด้วยในระดับปานกลางค่อนข้างสูงอยู่แล้ว หากแต่การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลหรือความรู้นั้นควรจะคำนึงหรือเน้นให้ทุกคนได้เล็งเห็นถึงผล กระทบของการละเลยที่ไม่คิดจะปฏิบัติตามว่า ส่งผลกระทบต่อความเสียหายอย่างใหญ่หลวงเพียงใดในการที่จะฟื้นฟูสภาพแหล่งน้ำทุกแห่งในกรุงเทพมหานครให้ดีขึ้นได้ ดังที่ ชาร์ลส์ แอตคิน (Charles Atkin : 1973) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกรับข่าวสารใดนั้นขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทน (Reward Value) กับการลงทุนลงแรง (Expenditures) และพันธะผูกพัน (Liabilities) ที่จะตามมา ในผลการวิจัยนี้ จึงเห็นว่าผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการในธุรกิจบางประเภทจะไม่สนใจและเฉยเมยต่อข่าวสารหรือข้อมูลซึ่งเป็นความรู้ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียนั้น (Information Ignoring) และบางคนจะหลีกเลี่ยงข่าวสารนั้น เพราะเล็งเห็นว่า จะก่อให้เกิดภาวะผูกพัน (Information Avoidance) ในการที่จะต้องติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสียหรือต้องจ้างบุคคลากรในด้านนี้เพิ่มมากขึ้น ดังที่ สมฤดี นิโครวัฒน์ยั้งยง (2537) ได้เสนอว่า การให้ประชาชน

มีส่วนร่วมกับการพัฒนาต่างๆ ได้นั้น ควรจะมีการโน้มน้าวจิตใจให้มีทัศนคติที่ดีในโครงการ มุ่งให้การศึกษาและข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการ ให้ประชาชนได้รับทราบว่สิ่งที่ รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่คืออะไร และมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอย่างไร ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับความ ร่วมมือจากประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการด้วย จากนั้นก็ควรจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยการจัดให้มีการปรึกษาหารือโดยอาจจะจัดสัมมนา หรือจัดประชุมในหน่วยงานต่างๆ หรือมีการ เรียกตัวแทนกลุ่มผู้บริหารธุรกิจในแต่ละประเภทเข้ามาฟังการบรรยายจากผู้ทรงคุณวุฒิของรัฐบาล ให้เข้าใจถึงมาตรการและแนวทางในการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ กับความรู้ ทัศนคติ และ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ของ สุมาลี ตั้งจิตต์ศีล (2537) ที่พบว่า ความรู้ในเรื่องการรักษาแหล่งน้ำมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ

สมมติฐานที่ 6. ทัศนคติในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถาน ประกอบการผลการวิจัยพบว่า

ทัศนคติในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำ เสียในโครงการบำบัดน้ำเสีย จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ทัศนคติ ที่เกิดขึ้นกับผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการนั้น เป็นทัศนคติที่เป็นภาพรวมต่อการ แก้ไขปัญหาน้ำเสีย หากแต่เมื่อใดก็ตามที่จะต้องนำมาปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมขึ้น มาแล้วนั้นก็ไม่ใช่ว่าจะมีความสัมพันธ์กันเสมอไป ดังที่เธอสโตน (Thurstone : 1967) ได้สรุป ลักษณะบางประการของทัศนคติว่า เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและมีลักษณะเชิงคุณภาพที่ต้องมีการอธิบาย ซึ่งทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หมายถึง ผลรวมของความรู้สึก ความโน้มเอียง อคติ ความกลัว หรือ ความคิดอื่นๆ ต่อเรื่องนั้นๆ ซึ่งการ กระทำของคนจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงทัศนคติที่ดีกว่าสิ่งที่เขาพูด แต่ก็เป็นไปได้ที่คนคนนั้นอาจบิดเบือนการกระทำของตนเอง ซึ่งย่อมมีความคลาดเคลื่อนแน่นอนใน การวัดความคิดเห็น แต่ความคลาดเคลื่อนระหว่าง “เครื่องบ่งชี้” และความจริง ถือว่าเป็น “สากล” (universal) เพราะทัศนคติของคนคนหนึ่ง ไม่จำเป็นที่จะทำนายการกระทำของคนนั้นได้ถูกต้อง เสมอไป เมื่อนำมาพิจารณากับผลที่ได้จากการวิจัยนี้ จะเห็นว่า สาเหตุหนึ่งก็คือ การปฏิบัติตาม มาตรการหรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนิน โครงการบำบัดน้ำเสียนั้น ส่วนหนึ่งเนื่องจากผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการเห็นเป็น ภาระที่ต้องดูแลและต้องใช้ทุนสูงหากต้องนำมาลงทุนในธุรกิจที่ตนประกอบอยู่นั้น ซึ่งหากรัฐเป็นผู้ ดำเนินการโครงการบำบัดน้ำเสียอยู่แล้ว ก็ควรจะเป็นผู้รับภาระในการจัดการให้ประชาชนทุกคนและ ธุรกิจทุกประเภทเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งจากการเผยแพร่ข่าวสารและประชา สัมพันธ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในผลของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการมีส่วนร่วมที่มีความ สัมพันธ์กับความรู้ แต่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ

จากการที่โรเจอร์ (Rogers : 1971) ได้อธิบายว่า ทักษะคิดกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่ได้สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป ในขั้นการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลตรงข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่กลุ่มเป้าหมายจะเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีและเห็นด้วยต่อการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในระดับที่สูง และมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามทัศนคตินั้นๆ ก็ตาม แต่พฤติกรรมอาจจะไม่เกิดขึ้นเสมอไป ทั้งนี้เพราะบางกรณีอาจเกิด KAP -gap (ช่องว่างของความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ) ขึ้นได้ กล่าวคือ โดยทั่วไปเมื่อบุคคลมีความรู้ ทัศนคติเช่นไร จะแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้และทัศนคติที่มีอยู่ นั่นคือ K (Knowledge) A (Attitude) P (Practice) จะเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องหรือสัมพันธ์กัน แต่ในกรณีของการวิจัยนี้ พบว่า ทักษะคิดไม่ได้มีความสัมพันธ์การเปิดรับข่าวสาร (ดังผลการวิเคราะห์ในสมมติฐานที่ 2) และไม่ได้มีความสัมพันธ์ความรู้ (ดังผลการวิเคราะห์ที่ได้ในสมมติฐานที่ 4) ดังนั้นเมื่อผลการวิจัยในสมมติฐานนี้ พบว่า ทักษะคิดไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสียนี้แล้ว ทักษะคิดที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นช่องว่างที่ทำให้พฤติกรรมหรือการมีส่วนร่วมของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการเหล่านี้ไม่สอดคล้องและสัมพันธ์กัน ซึ่งโรเจอร์ (Rogers : 1983) ได้เสนอวิธีแก้หรือปิดช่องว่างของความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัตินี้ไว้ด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการให้มากขึ้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการหรือแม้แต่ประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ที่จะมีผลกระทบในอนาคตหลังจากโครงการแล้วเสร็จได้เข้าใจอย่างแท้จริงถึงวิธีการปฏิบัติต่อสิ่งที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่นั้น รวมทั้งควรจะเน้นการเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อมวลชนและมีการใช้สื่อบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการบำบัดน้ำเสีย ได้ให้ข้อมูลและขั้นตอนในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผน กำหนดแนวทางในการวางมาตรการ หรือรณรงค์ให้ผู้บริหารเอกชนและเจ้าของสถานประกอบการ รวมทั้งประชาชนทั่วไปได้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินโครงการบำบัดน้ำเสียของกรุงเทพมหานครได้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ทัศนคติและการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น

1. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การเปิดรับข่าวสารเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสียทางด้านสื่อมวลชนและสื่อบุคคลยังอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง สื่อมวลชนควรจะมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ในโครงการบำบัดน้ำเสีย เช่น มาตรการทางกฎหมาย ข้อบังคับ กฎหมายที่ออกมาควบคุม หรือโครงการรณรงค์ต่างๆ มากขึ้นกว่านี้ โดยรัฐควรจะมีบทบาทในการเผยแพร่และนำเสนอการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลกระทบจากการดำเนินโครงการอันจะส่งผลให้ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการที่เป็นบุคคลที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเบื้องต้นของการดำเนินโครงการ เพื่อที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี อันจะนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมที่ดีที่จะช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์กรธุรกิจหรือสถานประกอบการใดๆ ก็ดี นั่นหมายถึง หากองค์กรธุรกิจเอกชน

ชนได้เริ่มต้นที่จะให้ความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียตั้งแต่ธุรกิจของตนแล้ว การกระจายและขยายแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาหนี้เสียไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ ที่เป็นแหล่งผลิตหนี้เสียมากก็ย่อมจะได้รับการป้องกันและร่วมมือที่จะแก้ไขให้ถูกต้องและนำไปสู่การร่วมมือกันในระดับประเทศที่ดีได้

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีระดับความรู้ที่ค่อนข้างต่ำ ดังนั้น การเผยแพร่ข่าวสารของรัฐก็ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และควรจะใช้สื่อหลายประเภทถึงผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ เช่น จดหมายตรงจากหน่วยงานส่งถึงสถานประกอบการ แผ่นโปสเตอร์ส่งให้บริษัทต่างๆ เพื่อติดประกาศให้พนักงานทราบ หรือจัดสื่อบุคคลในการจัดอบรมสัมมนาหรือให้ความรู้ถึงตัวผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมตามที่รัฐได้วางมาตรการและนโยบายในการดำเนินการโครงการพัฒนาสาขารูปโภคของประเทศซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่มีงบประมาณหลายพันล้านบาท จึงจะคุ้มค่าในการลงทุนและให้ผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในมุมกว้างขึ้น

3. ในการดำเนินการของภาครัฐ สิ่งที่จะทำเป็นอย่างยิ่งคือสนับสนุนให้มีแรงจูงใจในการให้รางวัลแก่ธุรกิจหรือสถานประกอบการที่มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นการองค์กรขนาดใหญ่หรือองค์กรขนาดเล็ก ซึ่งได้มีการปฏิบัติตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียอย่างจริงจังแล้ว เช่น การให้โล่ประกาศเกียรติคุณในการเป็นธุรกิจดีเด่นหรือเป็นธุรกิจตัวอย่างที่ได้ทำตัวเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียอย่างจริงจัง สื่อมวลชนเองก็ควรที่จะเผยแพร่ข่าวสารนี้ออกไป หรือมีการติดตั้งตราสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจใดที่ได้เข้าร่วมในโครงการนี้แล้ว เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการเล็งเห็นถึงจุดดีและจุดเด่นที่จะนำธุรกิจของตนเข้าไปเป็นส่วนร่วมของสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาเรื่องนี้ ผลจากการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลของโครงการพัฒนาสาขารูปโภคอื่นๆ ของภาครัฐได้ แต่ควรที่จะศึกษาในเรื่องความตระหนัก (awareness) ด้วย เพื่อช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของประชากรกับปัจจัยอื่นๆ ในแต่ละโครงการ

2. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการที่มีเขตพื้นที่ในโครงการบำบัดหนี้ ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงควรที่จะศึกษาในจังหวัดอื่นๆ ที่ได้มีการดำเนินโครงการบำบัดหนี้แล้ว เช่น ภูเก็ต พัทยา หรือแม้แต่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ภายใต้การควบคุมดูแลของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ด้วย